

1135 millimeeter kõrgel värske; teise eesotsas 5 mml
 teisei kestel 6 mml. Kõrvalduse kõrgel 8 mml.
 Kõrvalduse järgi on wadim tolmumal talitad, abita-
 fude ja agentuurid. Soomes — Sanomanlehtien 36
 moolitöehiist. Helsinki: Saksamaal ja Väitlas
 „Ma. Versteigete Am. Gesellsch. Berlin. Kaufmann 383
 Pöytä — Ed. Deboch, Staden eta. Ma.

Uppunud laewade päästmise küsimus.

Wismasel ajal on üks poliitiline teht, kinni hoides riigikontrolli ametniku arwamistest uppunud laewade müügi kohta, nagu oleks see „riikline kuretegi“ ja nagu peaks riik ise neid laewu üles tõstma ja ära lastutama, hakanud kühutustööd tegema selle peale, et riik tõesti juba tegema hakkaks (v. „Waba Maa“ nr. 209), uuesti elule kutsudes riikist uppunud waranduste oja-londa, mis 1½ a. tagasi liiwideeriti.

Kui niisugane juur küsimus üles tõe-takse, peaks lahendamata arwama, et selleks niisuguseid kindlambad alused on. Nähtawasti tahetakse jällegi peale hakata sealt, kus juba lord kaksid on tehtud, mis aga täielikult ebaõnnestunud, pealegi riigile nii mitmekümnelt miljoni kahju teinud, mis igal-ühel küllalt selgeks saaks, kui ta lord wae-maks mõtaks uppunud waranduste pääste-otse. Tõsi ispubilantsi kottu mõtta. Ta-haks siin kohal veel sõltuvalt tähelepanu sel-le peale juhtida, et tol ajal, kui uppunud waranduste osatond aastal 2—3 eest tõsta-ma hakkas, nende waranduste päästmine ning realiseerimine mitu korda kergem ning tasuta olemas oli, kui nüüd, sest et nüüd juba ära on päästetud wääratustitum ja kergemalt kätte saadaw warandus, teiste küljest on aga päästmisel selle aja joo-lul märkja raskesti muutunud, sest lae-wad on rohkem lagunenud ehk jällegi mada-lisse wajunud, misjuures asjaolu tihti-päästetööd mitu korda raskesti teeb, mida iga wähegi selles asjas eriteadlane tõenda-da võib ning mida meie riiklised laewa-pääste ettevõtteid ka oma naha peal on juba tunda saanud ning praegu saavad; wiimaks ei tohi ka selle peale tähelepane-tut pöörata jätta, et omal ajal, kui päästeotsejafond tõstas, s. o. 1920.—1921. a. päästetud laewade, laewaosade ehk wana-raia liiwideerimine palju hõlpsam oli, kui praegu, sest turul walitses elaw nõudmine. Et praegust filmatpõlgu, wana raura järele küll nõudmine wähe on tõusnud, see ei tä-herda muudugi, et juba mõiks oletada ka 1—2 aasta pärast, sest enne ei jõua ju see-raud, mis nüüd üles tõsta ohusatatakse, turule. Ei saa ju nüüd hiliselt ajal enam tõstama hakata, waid peab lewadeid ootama ja nagu meie hiliselt praktika näitab, ei saaks riikiline asutus asjata ka lewadeid peale ha-kata, waid laske tihti selle kõige tarwiliku-ma aja mööda minna.

Kui oleks küll täiesti asjata weel nüüd hakata nende uppunud laewade kui „kulla-aufude“ peale vaatama, juba enam, et tea-tawasti meil weel endiselt riiklised uppu-nud laewade päästetöödest suurt hulka wa-randust realiseerimata on, nagu „Kuretegi“, „Slawa“ ojad, „praamid“, wõi arwatake näiteks a. l. „Augi“ liiwideerimist lää-ne muuli täitmist (mis ainult umbes 10 tub. meekrit maasi andis) riigile kasulikuks tööks?

Need warandused, mida ajahammas on näinud 6—8 a. jooksul, ei kujuta enesest selles seisutõrre, nagu nad praegu on, mit-te isearanis suurt wääratust, mille realisee-rimine aga tarwitab õige suurt ettevaatust ning tehnikat ja laubanduslikku kogemust, ning nii palju, kui minul teateid on nende waranduste kohta, arwan, et riikline pääs-teotsejafond ka nüüdki jätt juba ühele wae-walt penni kasu sisse teha. Niisuguseid roosijad mõistad omale silma ette maalida neeb, sellele samuti päästetööd kui ka pääs-tetud waranduste liiwideerimine jarna-fels malla-asjaks, nagu tihti arwatakse mõned kõitkadwad nooredmehe, ehk ühe-kilgseid praktikud.

Loobetawasti on meie mereasjanduse peawallitsuses, kus selle küsimuse kallal töö-tawad eriteadlased, terne selle uppunud waranduse seisutõrre ning tema turu wäär-tuse kohta küllalt täpseid andmeid, mis um-bkaudse oletuse järele küll järeldada luba-wad, et siin kangelst suuremal hulgal juhtumistest küsitam on, kas ühele malla-pääst-mistööd algada. Kui tarwitab on mõ-neb nende laewade meie meriteede pu-hastamistest korraldada, siis peab küll teis-te juures töö wastawalt waewa ära tasu-ma.

Järele jäänud warandusi praeguses sei-sutõrre waadates ja arwesse mõttes juba, et talwe tuleluga jällegi vähemalt 8 kuud laotki läheb, peab küll otsejärele tulema, et siin mingisugust mõtet ei ole hakata looma riiklised pääste- ja liiwideerimise organisat-siooni, mis selleks, et midagi ära teha, liiga palju kulufid nõuaks, mis ennatki tunagi ei juuda ära tasuda. Kõige loomulikum on neid warandusi realiseerida olemasolewas seisutõrre selles, et mõni mõimsam pääs-te- ning wana-raia liiwideerimise eri-rii-jel alal tõstama hakkata. E. M.

Sõjateemilise asjanduse arenemine nõukogude Wenes.

Nõukogude Wene sõjateemilise arendab tähelepanel ajal õige suure intensiivsusega sõjateemilist asjandust Wenemaal. Ühen-duses sellega, teostab enamline ajakirjan-dus suuremat kühutustööd sõjateemilise as-janduse hoogsama korraldamise peale.

Tähtsamad punased wäejuhid — Trots-

ki, Kamenev, Frunse ja muud toonitatavad ajakirjanduses sõjateemilise asjanduse suurt tähtsust tulewiku sõjas, mida nende arwa-misel Nõukogude Wene tõsijalt peaks silmas pidama.

Mõned punased sõjaasjatundjad arwa-wad kogunisti, et tulewiku sõjas sõjatege-

mise küll oleks kui mitte 100%, siis kõi-ge vähemalt 50% wõrra keemilistest mõit-lusabinõudest.

Nõukogude sõjateemilise ajakirjanduse ilmumad tihtilugu erilised artiklid, mis kirjeldavad sõjateemilise asjanduse suurt arenemist ilmasõjas ja selle asjanduse praegu-seisutõrre tähtsamates ilmaritides.

Tähelepannes sõjateemilise asjanduse albiist kiiret arenemist, alustati Nõukogude Wenes peale Poola-Wene sõja lõppu, sõ-ja-keemilise asjanduse korraldamist ja was-tawate juhtivate tehniliste asutuste loo-mist.

Sõja-keemilise asjanduse teaduslikust ja tehnilisest juhtimisest on punase suurti-tiwade komitee juures moodustatud sõja-keemiline komitee. Peale selle on veel moo-dustatud isearaline abutawaheline nõu-pidamine, kus teaduslikult arutatakse läbi keemiliste wajendite tarwitamise wõima-lusi sõjalisteks ja majandus-kultuurilis-teks otstarbeteks.

Keemiliste katsete toimepanemiseks on Moskwas suurtiitwade komitee juures õpe-tatse keemiline poligoon. Selle poligooni koosseisu kuulub üks eraldi keemiline kom-panii.

Sõjateemilise asjanduse juhtimisest pu-nawäe osades asutati 1921. a. lõpul järg-mised wastawate juhtide ametid:

1) punawäe sõja-keemilise asjanduse juhataja, kes allub punase suurtiitwade ilmale;

2) sõjaväe ringfondade, diviiside ja rügementide sõjateemilise asjanduse juhatajad.

Juhtide-spetsialistide ettevalmistusteks sõja-keemilisel alal on moodustatud: 1) kõrgem sõja-keemiline kool Moskwas ja 2) sõja-keemilised kursused mõnedes sõjaväe ringfondades.

Wäesfabe ettevalmistustel sõja-keemilise asjanduse alal on rõhku pandud eeskätt: 1) kõigi wäeliste wäesfabe ettevalmistu-sele märkgaaside kasutamiseks lahingus ja mürkgaaside vastu kaitse organiseerimiseks; 2) keemilise asjanduse alamate instruktore ja spetsialistide ettevalmistustele kõigile wäesfades.

Wäesfabe praktiseerimiseks gaasima-s-likke tarvitamiseks korraldati läinud aastal wastawate sõja-keemilise asjatundjate järe-l-walwel mitmele sõjaväeringfondades wäesfabe „katsugaasitamised“ („gaasituu-rimised“).

Punawäe allamajutuse poolt on juu-remat tähelepanu pöördud punawäe osade tarwilikult määralt warustamiseks gaas-ti-maasidega.

Punase sõjaajakirja „Wojennyi Westnik“ s. a. nr. 9 teatel olewat keemilise komitee poolt mõlga töötatud uus niiste gaasimaa, mis koosneb wastawa filtreerimis-wedeli-luga niisutatud 30 marle kihist. Peale selle on punawäes tarwitusele kinnatud külli Se-linski Rummanbi sõemast.

Peale allanimetatud asutuste teosta-tatse sõjateemilise asjanduse uurimistööd ka kõrgema sõja-keemilise kooli juures Mosk-was olewas sõjateemilises teaduslikust felt-sis. Selles feltis on asutatud eriline felt-

Ilmus müügile uus tubak

„PERA“

Karpides — 1/8 nl. 50 marka
ja 1/4 nl. 100 marka.

Walmistatud kõigeparematest, wallitud, romaatilistest Türgi tubakatest. Hea-dus wäljaspool wõistlust.

Palume proowida ja otsustada.

I Eesti tubakatehas

„Havanna“.

Ilmon keemiliste gaaside tarvitamise wõ-i-maluste uurimiseks, rahwaja otstarbedeks. Seltsi juures on moodustatud sõja-keemi-line muuseum, kus demonstreeritakse mit-meisuguseid keemilise wõitluse abinõusid, gaasimaskesid, hapniku ja muid preparaati-sid.

Sõja- ja erakeemiline tööstus on Nõu-kogude Wenes weel algatmel, kuid enamli-sest ajakirjandusest on näha, et wiimaseil ajal juba tööstust igatpidi püütakse arenda-da. Ajakirjandus hindab õige kõrgelt ül-di-se keemilise tööstuse arenemise sõjalist tähtsust, muu seas kriititab juba asjaolu alla afadeemil spatsjeto, kõrgema majan-dus-nõukogu teaduslik-tehnilise osatonna juhataja.

Et keemilisele tööstusele ettevalmistada kõrgema eriharidusega spetsialistide-keemi-luid, on moodustatud keemiline instituut ja muud wastawad kõrgemad õpetatused.

Keemilise instituudi nõukogu algatuse-l katatsetakse luua illewenemaaline teadus-likkude-keemiliste asutuste asjatundjate. Sellesse asjatundjate kooli kuuluts ka keemilised laboratooriumid ilitoolide juures. Asjatundjate kooli ülesandeks oleks mitte ainult keemiliste-teaduslikkude asutuste tegewuse tih-t-lustamine, waid ka nende warustuse korral-damine keemiliste aparateide ja materjaa-libega.

Suureks tähtsuseks keemilise asjand. ki-reks arenemiseks on Nõukogude Wene wi-lets majandusline seisutõrre ja wastawate eriteadlaste suurt puudus.

Ülbi-se wõib konstateerida Nõukogude Wene intensiivset püüet hoogsalt arendada lähemas tulewikus sõja-keemilist asjandust, millest lähemad Wenemaa naabriteigid peaks küll wastawad järeldused tegema. Nam.

Inta warandused.

90

Sir John Meekiffi romaan.

— Kas siis tõesti midagi selle õnnetu mehe heaks ei saa teha? — küsis daam, haawatule peale tähendades.

— Kui need punased rööwliipidid efimees wiha hoos oma nurja läinud lootuse üle teda ära ei tapa, siis on ehk võimalik, et nad ta kassa wõtawad, — seletas Raud-käsi filosoofiliselt, hoolimata sellest, et õhwer ise neid sõnu pealt kuulas. Wõib aga kaks ühe wastu kühla wedada, et nad nii meelehuks lähewad, nagu piison laanepõlemisel.

Seda targutust segas lord, kes ruumi kühuse tõttu tõtti neid sõnu oli kuulnud.

— Mu härra, kas kohin küsida, mis teie meie kohta oleks ostustanud?

— Do, mu härra, — ütles Raudkäsi pikkawalt, — need on ju teie sõbrad ja teil ei ole nende poolt midagi karta. Meie oleme sunnitud teid juba siin wabaks lastma.

— Ja kas teie ei kardate, et meie indiaanlastele teie põgenemistee kätte juhatame ja et need teid taga haka-wad ajama?

— Neil punastel kureaditel oleks wäga raske sellega hakkama saada, — ütles Raudkäsi naerdes, — kuigi nende terwe suguharu siin koopas mõirgaks. Meie kanname juba hoolt selle eest, et nad meid jälgida ei saaks. Kui teie kriitiline olete, olguigi et ketter, kes Piha Reitti eestkõst-mise et usu, siis kasutage vähemalt oma wabeforda nende punaste rööwliitega, et päästa juba waprast meest, keda meie siia maha peame jätma. Wähest on Sumal meile nii armuline, et meie teda weel päästa wõime. Sõjaoonn on ju wäga muhtlik.

— Tahan seda teha, kui see võimalik on, — was-tas lord. — Minu kätt ei saa küll keegi teada, kuidas teie siit mõlia wähesite. Olen harjunud oma sõna pidama,

nagu teie oma sõna peate. Loodan, et meie üksteist weel lord näha saame. Ja siis ei ole meie üksteisele enam waenulikkus ja teie olete siis paremas arwamises minust.

Raudkäsi wastas lordi otsekoheste ja mehiste sõnade peale ainult kerge peanikutusega ja pööras siis koojalase poole, selles:

— Jaaguar, on aeg, et ma sinu kohale asun. Sina lähed ees ja näitad preikile teed. Laastud on wiist weel jamaas kohas, kuhu meie neid tootord peitfime.

Nii, pois, ja nüüd wõta need mõlemad püssid ja miska nad efimeesse kühulõhesse, et nad mitte kureadite kätte ei jattuks.

Raudkäsi asus Jaaguari kohale kooja suu kõrwale ja warsti selle järele käis weel lord tema püssi pauf.

— Nii wõin kureadid weel weerand tundi kinni pi-dada, ja rohkem ei ole meile tarwiski, ütles ta naerdes. — Poiss ajas kiiga undishimulikkult oma pea ette. Kuid tee kühku, Jaaguar, muidu wõib jälle miski paha juhus wähele kulla.

Jaaguar talitas naiste iimber.

Roobas on pealtmaha umbes kaksikümmeid sammu piff, kuid ta oli kõwer, nii et päewawalgus ainult tema efimeest poolt walgustas.

Jaaguar astus haawatule juure, kelle kõrwale indiaani neiu kühitas. Ta pünditas oma õde olast ja näitas koo-pa tagumise otja poole.

— Mine, — ütles ta, — Tuledeis peab efimene ole-ma. Sõdur ostab surra, kuigi tema nait wähe on.

— Kui oleks walgem olnud wõi kui tal muud mu-ret ei oleks olnud, oleks ta tingimata märganud seda fi-semist wõitlust, mida kiidruul endaga pidas.

Oles harjunud sõna kuulma, tõusis neiu pikkamisi üles. Suma ta end weel lord haawatule üle kummardas, tundis õhmitser kait suurt looja kühka oma otjaefile lan-aewat. —

Õhmitser sirutas käe kiidruku poole ja ütles:

— Tanaan, Comeol Mõlken sinu kühuse peale weel oma wiimisel minutil.

Õhmitser tundis kergelt õhet, ja kiidruku pehme wä-risew küi kibises ruttu ja kartlikult üle tema käe. Siis kadus indiaani neiu kooja sügawusse.

— Sumalaga, kahwatunagu, — ütles Jaaguar. — Üks pealik matjab lord sinu were eest kätte.

Kui Jaaguar inglaseft ja selle kaaslastest mööda läks, heitis ta kulleri poole tundeda pilgu, ja tõstis oma pahema käe kolm sõrme üles.

Kõik kolm naist, Dolores oma toatüdruga ja indiaa-ni neiu, olid kooja tagumise seina ääre kottu tulnud. Kui nende filin rohkem pimedusega oli harjunud, wõisid nad hämaruses näha, et kooja tagumine sein mitte ihest kühist ei olnud, waid ühtluseft kühistest koos seisis, millest mõned sügawamal, mõned rohkem ettepoole olid, niuwiifi endi wa-hel sügawusi siinuitades.

Üks wähe näis isearanis sügaw olewat. Ta oli um-bes inimefe kõrguse ja haigutas olse naiste ees.

Jaaguar pani oma sõjariistad maha. lastis käe alla, seie märku andes, et ta oma jala selle peale paneks. Kui Tuledeis seda oli teinud, tõstis wend ta oma öla kõrgu-sele, et ta kühju serwast ulataks kinni waarama.

Samal wiisil upitati ka preili ja tema toatüdrut ülesse.

Ulewat leidfid nad endid unest koopest, mis oli alu-miseft kühjam ja madalam.

Kui Jaaguar oma sõjariistad ülesse oli alastanud, ronis ta ka ise neile mööda kiwinemud laawa krobelsuft järele. Ta wiis senjoora wäga ettewaatlikult mõne sam-mu sügawamale koopasse, palus siis preilit mõne silma-pilgu wagusi olla ja teda wadata, ning kadus ise taga poole pimedusse.

Põrandaaluse küsitaja asi fojeringtonnalohtus.

**Peasüüdlased ära põgenenud. ülejäänud asjajalitsjed
vigeft mõistetud.**

Möödalainud esmaspäeval pühitseti Rootsi Lundi doomkiriku 800-aasta juubelpäeva, mil puhul Lundi linnas mitmed suuremad pidustused olid korraldatud. Pidustustest võtsid osa Rootsi kuningas, Stokholmi ülikooli esitajad, umbes 20 põhjamaa piiskopkonna (Soomest ja Rootsi naamiast) ja Inglise ning Saksa kirikute esitajad.

Svenska Dagbladet avaldas kirjutuse Eesti-Rootsi kaubavahetuse üle, milles ta muu seas tähendas: 1922. a. jooksul weeti Rootsi 316,7 milj. Smf. väärtuses

Rohus ei leidnud nende jüüd küllalt
töendatud olemat ja mõistis nad kõik vi-
geta

Maht ei anna laenu niisuguste majade peale, mille kordoseadmine üle 50% tema lestmiseft väärtuseft maksma läheb. Samuti ei anta laenu nende majade kordaseadmiseks, mis niivõrd rikki läinud, et need enam 40 aastat piisida ei voi.

Simplon
see p. **Reisebüro**

lit „Eestimaa" Püresõaare reisiijate ja sega-
baga.

Tallinna sõnumid.

Walgelille päew.

Tähtsuse vastu mõistlemise jelti poolt korraldatakse Tallinnas 29. ja 30. sept. walgelille päew karbitorjandusega. Sõnnawallituse poolt lubati jelti laskuda raeoja laati.

Uue linnawalikogu walimise eeltoob Tallinnas.

Uue linnawalikogu walimise eeltoob Tallinnas testatav linna statistika büroos juba pikemat aega. Praegu on käsil walijate nimelirjabe lordeadmine, misjulgust toob iga päew peale lounat linna statistika büroos toimetatuse.

Täielikud walimiste läbiwiimise korraldused algawad alles tulewal nädalal, kui jeltis linna priiskimaja ruumid wabanewad. Praegu on tähendatud ruumides teatawasti Eesti kunstnikkude liidu poolt korraldatud kunstitööde näitus, mis kuni 25. septembrini kestab. Ruumide wabanemiseega algawad seal walimiste eeltoob laiemal ulatusel ning hakatakse töötama kahe mahetusega hommikulst õhtuni.

Raua uulitsa koolimaja ehitamine wiibib.

Sõnnawalituse ja ehitusmeistri Heinrichsoni wahel sõlmiti leping, mille põhjal wiimane kohustatud oli Raua uul. ehitatava koolimaja ehitustööd 1. septembrist s. a. lõpule wiima. Sõnnawalitsel läbirääkimistel tõendanud Heinrichson, et 1. septembrist wõhemalt üks maja korb walimis faab ning igaal nädalal üks järgmistest kordadest. Selle põhjal tegi linna kooliwalitus korralduse, et aja XXI. algkooli õpilastega õpetöö juba uutes ruumides pidi algama. Sellest teatati ka lastekasinatele.

Nüüd aga on selgunud, et koolimaja ehitustööd nri paa lõpule ei jõua.

Selle tagajärjel on umbes 700 õpilast koolist wälja jäänud, keda ruumi puudusel kuhjale murele paigutada ei saa.

Kooliwalitus on sel puhul linnawalituse poole pööranud, et Raua uulitsa koolimaja ehitustööde kiireks lõpetamiseks kõi abinõud toetutusele wõetaks.

Wene-Balti tehase wõlg linnawalitusele.

Wene-Balti laewatehas wõlgneb linnawalitusele 1922. a. eest matju 452.790 m. Nüüd nõutakse seda sisse ühes wiitwustrahaga, mis wälja teeb 158.476 mk. Kuna wõlg tajumata jäänud sekwestri walituse ajal, palus tehase juhatus, et maks wõetaks wastu ilma wiitwustrahaga. Sõnnawalitus lükkas palwe tagasi.

Tallinna wana waekoja ümberehitamistööd.

Waekoja platil asuwas wanas waekojas on juba mõnda aega alumiisel majakorral ümberehituse tööd käimas. Nimelt ehitatakse seal end. Priwetiski kaupluse ja laburiume ümber. Waekoja Mundi uul. wastas olew liiaehitus on juba maha kistud, samuti on selle majaosa alumise korra ümberkorraldamise tööd esialgul lõpule jõudmas. Endisesse laburiumi on uus lagi ning põrand ehitatud, samuti kolm akent ning üks siserajutud. Uutesse ruumidesse kawatsetakse ajutiselt mahutada linna aadrelauba, maja sellele ajale seatkse ka elektrilampas sisse.

Tulemiks, kui lepingud praegu wanas waekojas asuwate äribega lõpewad, kawatsetakse jn põhjalikumaid ümberehitustöid ette wõtta ning ruumid linnaafutuste alla wõtta.

Tallinna linna aastaraamatu wäljaandmise eeltoob alganud.

Linna statistika büroo korraldusel algasid neil päewil büroos eeltoob wäljaanda kawatsetawa aastaraamatu koostajad. Selleks on kogu kogutud andmed linnaafutuste ja etewõete tegemise kohta 3—5 wiimase aasta eest. Samuti mahutatakse koostajatawasse aastaraamatusse andmed loomuliku rahwalitumise kohta Tallinnas 1918.—1923. aastani (sündimine, abiellu astumised, suremus), wõrdlewad teated Tallinna turu- ja ehitusmaterjaalide hindade kohta, pallade liikumine, terwisshoid, haridus jne. Aastaraamatut kawatsetakse wäljaanda wäljamaal (eriti Sakamaal, Rootsis) wäljaantawate jamalaadiliste koguteoste eeskujul.

Aastaraamat ilmuts eelolewal temabel.

Kooliarstide arwu suurendamine.

Terwisshoiu osakonna ettepanekul otustas linnawalitus käesolewats õpeaastaks kooliarstide arwu suurendada kuue arsti wõrra. Ka kooliarstide instruktioonis tehtakse mõned muudatused.

Selle järele kuuluvad kooliarstide juhatus alla koolid õpilaste arwiga, mis linnawalikogu poolt finnitatud normile wastawad. Arst on kohustatud iga koolis regulaarselt töötama, oma töötundide kohta koostuleppides koolijuhatajaga, kusjuures kõi tunnid ilbisesse tunnitawasse paigutatakse. Arst on kohustatud koolis wiibides terwisshoidlikult juhatast andma lastele, nende wanematele ja õpetajatele, kuma haiguste rawitsemine jänib linna ambulantsis. Kooliarstid seatwad iga aasta aruande kooli oma tegemise ja tema alla kuuluwate koolide terwisshoidlike seisukorra kohta. Arstid seatwad kogu ka iga kooli ruumide kohta kirjelduse, mis alal hoitakse kooli kantseleis ja karkidust mõõda täiendatakse; arstid annawad ka oma otjuse, misjulguseb täiendused ruumide juures tuleks läbiwita.

Uute leiwäärde awamine.

Sõnnawalituse poolt on uute leiwäärde awamiseks luba antud J. Jaarile, Wilmsi uul. nr. 46 ja E. Bengelbachile Weereni uul. nr. 6.

Uus autoomnibus sihenduse liin.

Reegi R. Pilgas on luba saanud autoomnibuside ühenduse pidamiseks järgmisel liinil: Wene-turg — Meripuiestee — Rannawärava puiestee — Kopli uul. — Ülem-Sõja uul. Liikumine sünnib k. 7 h. — k. 11 õht. Pileti hind 15 mk., õpil. 10 marka. Sõit iga poole tunni järele.

Maja ümberehitusteks

on luba saanud Fr. Gippius, Kooli uul. nr. 7. Maja tunnistati hädasohtlikuks ja wabastatakse üürnilest.

Sõnnawalituse toetus waestelaste kaswatuskustele.

Tallinna waestelaste kaswatusasutuse (Olgaheim), mis asub Magdaleena uul. nr. 9, palwel otustas sõnnawalitus eelarwesse wõtta toetusraha jamas suuruses, nagu eelmiselgi aastal.

Linna trammi osakond kolib.

Linna trammi osakonna kantselei, mille asukoht praegu Runne uul. nr. 2, kolib lähemal ajal Kadrioru üle, Praegustesse osakonna ruumidesse tahetakse linna ehitusbüroo sissejeda.

Eelmiste loosimiste eeskujul müüwad kõik pangad üle maa

375 marga eest 100 võiduvõimalust

millega igaüks E. V. Võidulaenu

loosimisel 1. oktoobril s. a. võib

:- võita suuremaid võituseid: :-

Mk. 250.000.-, 100.000.-, 50.000.-

j. n. e. j. n. e.

Kõik võidud makstakse kohe peale loosimist välja, — mahaarwatud riigimaks ja protsendid. —

Loosimisele tuleb 1.000.000 marka.

PANKADE NÕUKOGU.

Konservatooriumi õpilaste kontsert.

22. sept. korraldatakse tatarlaste komertskool. ruum. Tall. konservatooriumi õpilaste kontsert, mille sisseetulek läheb lehwemate õpilaste toetuseks. Kontsert wabastatakse lõbususmaksust.

Uus töökoda.

A. Taburile on luba antud kerariistade valmistamise ja teritamise töökoda awada, W. Noosikrantsi uul. nr. 4.

R. S. „Walwaja“ loowib Harjumäramaade ruumides omaie kajatamiseks.

R. S. „Walwaja“ pööras linnawalituse poole palwega, et temale antaks kajatada Harjumäramaade ruumides kahetsa kuuks, 1. okt. kuni 1. detf., pibude toimepanemiseks. Suwime tegewus Piritale ei olewat ennast ära tajunud ning jeltis tahawat nüüd sügisel pibudega kulusid katta. Sõnnawalitus otustas lastekaitse ühingult kiire korras nõuda teatid ruumide kajatamise asjus.

Leo Tolstoi „Politikshka“ kino Refordis.

Lähemal ajal jookseb kino Refordis Leo Tolstoi uubisjutu „Politikshka“ järele laiwastatud jamanimeline film.

Tüli on filmitud Wenemaal mõõdunud aastal.

Tüli siju kui ka ettekanne lubawad bel-da, et tee üks parematest seni nähtud filmidest on. Niiats puudusjed on nähtus, et tüli eestikeelse pealkirjad filmatorfawalt wigaselt koostatud on, mille tagajärjel paljud awalbatud mõtteb hoopis wale walguse omandawad. Ka wenekeelne tekst kannatab wigade all.

Teater ja muusika.

„Estonia“ tenater.

Täna, neljapäeval, kell ½8 õhtul tuleb eestikeelsele esiettelandele Jacques Offenbachi fantaskiline ooper „Hoffmanni lood“ kolmes waatuses del- ja järelmänguga. Offenbachi nimi pole meile publikumile tundmata: juba wa-rein on temalt „Estonia“ laival ettelanud ta operetid „Mus Helena“ ja „Orpheus pörgus“. „Hoffmanni lood“ on Offenbachi wiimne suurmaeline teos, mille esilawastust Pariisi opera contique'is ta enam ei näinud, sest ta furi lest proowe. Tema liigelaul aga kuulub nüüd nagu enne kõigi ooperilawade mängulawasse. Pea-ja nimitegelajeks on kirjanik E. Ch. A. Hoffmann. Selmaugus leiaime teda lõbusas üli-õpilaste jeltstonnas, Antheri weinilidris, kus ta asub kuhustama onia kolme armulugu. Need kolm lugu ongi ooperi sijuks, mis kujutab Hoffmanni wõitlust kurja printsiibiga, kes talle ta armastuse ära ritub, narredes Hoffmanni esimeses waatuses ta nooruslikult-pime-da fantaasiaga, kiusates teda teises waatuses meelelittusega, purustades ta siidame kolmandas waatuses sellega, et kihutab ta haige mõrja, kes ei tohi laulda, laulma ja sellega surma. Esimeses waatuses armastab Hoffmann üht automaati-nimega Olympia, järgmises üht we-neetia kurtijaani Giulietta, wiimases lauljanna Antoniat. — Tüli kolme traagiliselt. „Hoffmanni lood“ on Offenbachi kaunim teos: esime-ne waatus, rajat peaaesialtult ühele weelkewale menuetile ja ühele graatilisile walfile, liigub otje tantfiflades; teine waatus mõnuleb ja kii-gub nii tuitawa barokolla wiisibel, sijaab ühe hõõgwa bueti ja ühe suuretsuga sepleti; kol-mas waatus, jhamilikum kõrgist, tüpsem ja kaunim, sijaab peale ühe ühja, kuid ütlemata orna Antonia laulu, ühe killestawa bueti ja kaks meisterlikult kirjutet tertsjetti, millistest teine kuulub wahelt ooperiloomingu kaunimate enjemõle'ite kulla. Kules Barbier libretto on

peajoones kirjaniku Hoffmanni kolme nobelli dramatiseering, kus peategelajeks on Hoffmann ise asetatud.

Hoffmanni osas Alfred Sällit, ta waenlast (kurja waimu) laulab Karl Wiitol, kuma daa-mid Päts-Jakobson, Eimer ja Olaf esinewad wastawalt Olympia, Giulietta ja Antonia oja-des. Peale selle weel mõned solistid, tantfiflad ja koor. — Etteade: ligemal ajal proua Olafi auõhtuks „Hoffmanni lood“, mil lauljanna esi-neb kõigis kolmes nähtojas.

Homme „Hamlet“ rahwaetenduseks.

Dimitri Smirnowi.

Kuulus tenor Dimitri Smirnow jõidab 31. okt. a. l. üh. Kõh „The King Albert'iga“ Ameerikas, kuhu ta kuni tulewa aasta aprilli-kuni jääb. Enne arastõitu esineb Smirnow wiimast korda Euroopas järgmistes linnades: Tallinnas, Helsingis, Popenhaagenis ja Chri-stianias. „Estonia“ kontsertbüroo.

Dramatenater.

Neljapäeval, 22. sp. wiitendat korda A. Ab-sont „Lähed mõõda“. Esimese suurema lauas-tusena ettelawastusel Rode de Vega „Fuenic Ovejuna“.

R. E. Swans'i kontsert.

Täna, 20. sp. on „Estonia“ kontsertlaalis R. E. Swans'i kontsert, millest prof. A. Lemba ja hra Papmehl oja wõitawad. Esilawas on A. Worobini, E. Wõhm'i, Thaitotowh, C. Brand'i, J. Wad'i, Gandel'i ja t. helitööd, mil-lest isekalist huiwi pabub kuulub Worobini „Würlt Jgori“ aaria, mis üks kaunimatest ja raskematest baritoni aariatest. Ka kuulsa Wel-gia helilooja E. Brandi fonaate, mida prof. A. Lemba ja hra Papmehl ettelawastawad, on ije-ärants huiwitalu.

Ünnetused ja luitööd.

Tulekahju Lennuki laewatehases.

17. sept. pääsis Lennuki laewatehases Pärnus tuit kahju; et priks tehases kleep-raft oli ja ka linna priks pea kohale ilmus, siis sündeti tulele pea piir panna.

Waras taganajamisel mahastatud.

Pärnust teatati telefoni teel, et 301 wastu 19. sp. umbes kella kahe ajal kuulub Pärnu-maal Wana-Wandra wallas eluiseu Woldemar Karlberg õues mingitugust kolinat, mille peale wälja läinud jahipüsi kaasa wõttes. Õues määrganud Karlberg, et rehelaufe ühes kahji murid ja sealt leegi meeskerahwas nifuteri warastab. Warast nähes, kaskinud Karlberg esimeist seisma jääda, mida aga waras pole tei-nud ja jooksema hakanud. Tagaajamisel last-nud Karlberg põgeneja peale jahipüsi ühe paugu, mille tagajärjel põgeneja karjades maha kukkunud, kusjuures selgus, et haawaty on ja-ma walla kabanit Mihkel Adamson, keda haawa-lib seljast tabanud, mille tagajärjel tema wara-ti hinge heitis.

Sündmusest teatati Pärnu kriminaalpolitseile, kelle poolt asjale seaduslik käit antud.

Wargased Tallinnas.

18. sp. on wargad Suur Ameerika uul. nr. 15 asuwasse raubtee tartwajate ühijuse poodi sisse murdnud ja ära warastanud mitmeidugust kampa umbes 18.000 marga wäärteses. Samal sp. warastati sabamas seiswa aurui laew „Wofel“ ühijendamise juures 12 kotti sügriit ära.

Ülkrnit põgenenud!

15. sp. ilmunud Runne uul. nr. 7 asuwasse Balti wõrrastemaja leegi isit ja üürinud toa, kus kuni 18. sp. hommituni wiibinud, ilma et arstidele oleks öiendanud. Hommitul määrganud wõrrastemajapidaja wõodi linajid läbi afna rippnwat, kusjuures selgunud, et kullaline läbi afna ära on põgenenud, jättes maksmata res-toraani arwe.

Maha- ja nööri kaupade

odav ostukoht Tartus

LINA ja TAKKUDE vastuwõtmise koht lõngaks ketramiseks Pärnu A. S. Linatööstuse vabrikutele. Vahetan lina ja takkude vastu lõngasid.

M. MITT

Poe uul. 9, telefon 603, Tartus

Siferitigist.

Varjumaalt.

Albrahwa lugemise mälestusmärkide jagamine

oli pühapäev, 16. sept., Siiri rahvamaajaks. — Siiri kihelkonnas on kolm valda: Alabala, Raa ja Kurna, millest igaüks üldrahva-lugemisel raiooni moodustas. — Märkide jagamise aktuse andis Kurna raiooni juha-torja, walla sekretär M. Lepp päevakohase kõnega. Üks registreerija, Sans Ost, Mõis-gu Suutla talust, sai juurel pille kabi ju-rma; tema mälestusmärkide jagamist lauldi riigihümni, millele veel mitmed lau-lis järgnesid. Aktuse lõpp kujunes nii pä-ris rahvapäevaks. Ei puudunud ka näiden-did.

Rae walla tegelaste poolt müngiti: „Läänatus jaksatub“ ja Kurna tegelastelt: „Raske kiitub“; mõlemad kiitid sünnitajid kuulajatele rohkesti nalja. Lõpuks oli noor-tele jalgatõus. Sisseminek hind töö-rastele oli 40 marka.

Rahvaks jäi pidustuse algus väljakuu-lutud ajast 2 tunni hiljemaks: — pidi kell nelik algama, kuna alles kella kaks ajal ha-kama saadi.

Wiljandimaalt.

Uusna laata

peeti 17. sept. Saadale oli toodud rohkesti kariloomi. Viipilehmitist nõuti 9—14 tuhan-de margani, lihalahmitist nõuti 4—9 tuh.mrk., pullid 6—15 tuhande margani.

Saadale oli toodud rohkesti puudusid ja nahatäpa maalt parijate poolt. M. S.—s.

Pärnumaalt.

Ei lubata venekeele õpetamist koolis.

Sindi 6-klassilise algkooli hooletogu esi-nes haridusministeeriumi ees palvaga, lu-bada täiendatud algkoolis ilse võõra kee-jena ka venekeele õpetamist. Haridusmi-nisteerium otsustas palve eitavalt, millest ka täiendatud kooli hooletoguile maalt koo-livalituse kaudu teada anti. Sapiens.

Walgamaalt.

Esimene hall.

15. sept. hommikul oli Veebiku ümbrü-ses hall; külm oli kuni 3° R. Põllumehe väljakuade on kaunis kurb, kui jarnajed hallad veel korduvad. Kaerapõllud on siin päris haljad. Kui hall kaerapõllud ära ri-tub, on tuleval kevadel seemne saamine küsitav.

Tartumaalt.

Abiandmisest Piirisaare tuleõnnetutele.

Kiitlik laen, mida Piirisaare tuleõnne-tute abiandmise jaoks saadi, on nüüd is-pulitult välja antud. On olemas veel ai-nult kingitusarha 380.000 marka, mis on ille jäänud 2.519.535 m. kokkuluud sum-mast ja mida komiteel kavatsus on üldots-tarvete jaoks välja anda, nagu priiti mü-rejsemiseks, puurkaevude ehitamiseks, ka-da kindlustamiseks ehk noorte puude istu-tamiseks. Misjuguks neist üldotstarvetest, selle kohta ei ole veel kindlat otsust tehtud, waid on kohapealset arvamist järele päri-tud.

Saadud toetusel, ning omal jõul on praegu kõigil elanikkudel, kellede majad ära põlesid, uued elumajad üles ehitatud, kuna kõrvalhooned umb. pooltel ehitajatel puu-duvad.

Uued varjupaigad Tartu-maal.

1. okt. on Tartu maakonnavalitajel võimalik peale pikemat remonti kaevatus uue varjupaika avada. Uus varjupaik on määratud wanadekohuks ja sinna võib umbes 150 wanalest asetada. Et osaliselt töötamisvõimulistele töövõimalusi paku-da, tahetakse edaspidi kodus ka tööstakond pui- ehk rauatöö alal avada.

Ülespidamistuludeks on nimet. kodu jaoks tänawu 1 miljon marka määratud; tulewase aasta peale aga 100 hooletajale kohta 2 miljoni 301.220 m.

Teine uus kodu oli kawatsejatel tänawu Meerile avada, kuid pikema remondi tõttu juudetakse juba alles tulewa aasta algul te-ha. Alwatav kodu on määratud laste varjupaigaks, ning sinna oleks võimalik hädakorral 80—100 last paigutada. War-jupaiga juure tahetakse algkool ja kufekoo-lib ajutada.

Varjupaikadesse juurijaid on mõlema kodu jaoks õige rohkesti üles annud.

Traktor kinnimas ja wilja peksmas.

Siiski tõi keegi Kaurastu põllumees omale traktori ühes rebepekkumafinaga. M-guuses wadatjib ümbruskonna põllumehe-d aue majana peale umbujaldufega. Arwati, et ega selle hoiatse riistaga midagi teha saa, pealegi, kus talu üsna wäike ja põllud wõrd-lemisi kinnised. Kuid wõade muutus, kui mees traktoriga tööle asus. Wäikemas li-wid ei tahtsa tööd ja juuremad, mis traf-tor üles leiab, toimetatakse kordwale. Pea-legi rõõmustatakse kerge wiljapeksmise üle, mis traktori jõul üsna hõlbus on: ei wee wõdamist, ega puu kulu. Ka ajaga wõib

lokkuhoidlik olla, sest kui ühes talus wili peksud, wõtab traktor majana järele, kühb teise talusse ja töö algab seal jälle kiirelt peale: ei tilihtat majana hobustega wõda-mist, ega muud ajarahistamist. M. — ft.

Pühajärwe rahwaraamatukogu jelti juubel.

Pühajärwe rahwaraamatukogu jelti for-raidab 23. sept. oma 10-a. kehtwuse juubeli. Aktus on kell 2 päewa, pidusöök kell 5 p. l. ja pidu kell 8 õhtu mitmesuguste ettekanne-tega. Kutsed on jaadetud ümbruskonna kui ka kohalikuledele jeltidele ja ühikutele. p. a.

Rannu-Ubasoo sild seatakse forda.

Omalt wiimajel koosolekul otsustas Ran-nu wallanõukogu Ubasoo silla juures paran-dustööd ette wõtta.

Wald määras omalt poolt meistri. — t —

Nõukogu liikmete arv kindlaks määratud.

Piltuse wallanõukogu määras maakon-nawalituse ettepanekul eeltulewats ajaks nõukogu liikmete arwu 15 peale kindlaks.

Piltuse wallamajas ei awata postingen-tuuri.

Omalt wiimajel koosolekul lükkas Pil-tuse wallanõukogu posti-telegraafi-telefoni peawalituse wallamajasse postagentuuri awamise ettepaneku tagasi, põhjuse, et ni-metatud wald ajub Otepää alewi lähedus-les, nii et walla rahwas käib igapäew ale-wi poobidesse niisama ka piimatööstusesse, ning wõib sealt oma posti lätte saada.

Wäestemajale maa muretssemine.

Kuna praegu Wibrike mõisa planeeri-mine käsil, otsustas Piltuse wallanõukogu palwega riigimaade ülemale poole pööra-ta, et ka walla wäestemajale umbes 3 waka-maad põllu- ja heinamaa planeeritaks.

Päidla wallanõukogu

määras eeltulewats ajaks nõukogu liikmete arwu 15 peale kindlaks.

Metsatööstusest Rannus.

Kahest Walguta törwawabrikust oli hil-juti üks parandusel ja ehitati täiesti ümber. Tööliised saawad kantjilla männakandube kaalumise ja lõhtumise eest 1400 m. Mitmed tööliised on omale kinnustatu lähedusesse wäiksed urtsikud eluasemeks üles ehitatud. Wikt.

Elwa alewivalituse maja kinnus.

Juba pikemat aega on kaalumise all küsi-mus, kellele end. Uderna kortsu ruumid tar-witada antakse, kas alewivalitusele, wõi loomaarstile. Põllutööstusministeerium on

Tartu teated.

Oma 11-dat aastapäewa

kawatseb Tartu esimene ühiskommerts-gümnaa-sium 28. oktoobril f. a. Wanemuises pidulikt pühitseba. Ettevalmistused on käimas. ka-

Omnibusside arwu liinidel wähenenud.

Sinawalituse ja inf. Gr. Rangro ma-hel tehtud lepingu põhjal, on wiimane ko-hustatud Tähke-Nõuvisla liinile 3—4 om-nibusji täima panema. Wiimajel ajal on aga uude arwu liinidel wähenenud, mille tõttu kodanikkudel palju aega tuleb oodata, kuni omnibus kohale jõuab. See tekitab pahameelt rahwa keskel. Asi on kuni linna rewisjoni komisjonini jõudnud, kes omal koosolekul otsustas sinawalitusele ette panna nimetatud asjas lepinguosaliselt täpipealset lepingu täitmist nõuda ning sel-le järele walwata, et omnibusid määratud arwu ja ajal sõitust teeksid.

Sutwekoloniid kooliealistele lastele.

on G. lastekaitse ühingu Tartu osakonnal kawatjus tulewal aastal awada, ning on selleks otstarbeks sinawalitusest 100.000 mk. toetust saanud. Toetuse määramine tuleb enne eelarwe komisjonis arutusele.

Uue Smajõe ehitatava silla mõõdud.

Teedeministeeriumi poolt on Tartu sinawalitusele teada antud, et laewajõudu nõuete rahuldamiseks peawad uuesti ehitatawa Tartu Smajõe silla awause mõõdud järgmisel olema: laius kettimisel juuvisel (navigatsioon) weepiiril 20 mtr., kan-de-osa kõrgus samast weepinnast 4 mtr. ja kett-misest kõrgest weepinnast 3 mtr.; kaar-ehk wõlvitund sillal peab eeltähenatud wahe-kõrgus olema 10 mtr. laiuselt kaare loola mõõda.

Pärnu teated.

Pärnu sadam 18. sept.

Sadama tegevus elaw, eriti purjekaid sillas rohkesti. Laewu on järgmiselt sillas: Eesti purjelaewad „Eodur“, „Anna-Ma-rie“, „Simson“, kõi propiidega Gääbe-meestelt. Purjelaewad „Tolko“, „Aino“ ja „Raupe“ propiidega Stabilt. Purjelaewad „Johannes“, w.-l. „Eriks“ ja „Asta-ten“ Stalk puudega. Praam nr. 50 ja nr. 6 kühjalt Tallinnast. Reijijate laew „Grenen“ Tallinnast.

Elanikkude arwu Pärnus 1. septembril.

Uldine elanikkude arwu esimesest augus-tist kuni esimese septembrini oli 20.223 ini-mest; nendest 9.453 meeste- ja 10.770 nais-terahwast. Sapiens.

oma nõusolekut awaldanud, et Uderna korts tuleb Elwa alewivalitusele anda tingimi-sel, kui alewivalitus wäljatajaks omalt poolt ruumid muretsseb, mis oleks liindjad loomaarsti paigutamiseks.

Seisukoha wõtmise täiendatud küsimu-ses oli hiljuti Elwa alewivalitusekogus. Moli-fogu leidis, et kortsijoon on alewivalituse ruumideks wõga kinnis ja neid ruume lä-heks alewivalitusele tarwis. Loomaarsstile kohajed ruume lubas W. Wibopuu omast majast, kus on wõimalus saada 5 tuba töö-giga ja talliruumid. Sellepärast otsustati nimetatud hoone ostuteel alewivalitusele omandada walituse poolt määratud hinna-ga, ehk kui see praegu wõimalik ei ole, siis paluda pikaajalise rendi peale erida. — t —

Elwa alewivalituse alewi elanikkude küt-te ja ehitusmaterjali eest hoolitsemas.

Songota metskonna, Sulbände wõrkton-nas on metjawalituse poolt kawatsejatel metsatüki nr. 4, milles umbes 950 puud, enampakkumise teel ära müüa. Kuna prae-gu täiendatud metja wäiksel arwul ei müü-da, siis tuleks metjamaterjali Elwa maja-omanikkude ja korteripidajatel metjakuple-jate käest waherahadega osta. Seda arwes-se wõttes otsustas Elwa alewivalituse pa-hida Tartu maakonna metjakaitse, et ni-metatud metja müümine jaoks kinni pan-dud ja mets tahteritud hinnaga wäiksel ar-wul alewi elanikkudele müüda. — t —

„RUBEROID“

on kõige odavam ja parem katusekatmise-materjal Peacsitaja kontor „Edasi“ Tallinn, Sauna tül. 3. Telef. 3-69.

Rberoidi müüakse paremates ehitusäride.

Kirjud read Pärnu näituse kohta.

Esimise kōne Pärnu näituse kandis et-te Pärnu põllumeeste jelti esimees hra Laasn. Wormikult pidi tema kōne olema awantistkōne, kuid siiski oli tema kōne midagi muud ja näituse jättiski ta awa-mata.

Teise kōne pidas agr. Martin mingi-sugustest „põllumajanduslikest sihtidest.“ Rahwast nähtawasti ei huiwitanud neel Tallinna hārta „sihtid“ pōrnugi, waid iga-üks walis omale eemaleniemise sihi, mis-pärast kōnelejat kuulajid kühjad pingid, kō-lalodo, noodipulbid ja 3-da diwisi orkestri suur trumm. Jah, sagebaste pole prohiwet kuulust ihegi wõõrli mitte.

Pawiljoni ees ilbaru oli tänawusel näi-tusel muusikast märkja wāhem. Etiski ei puudunud nende seas ka omapärased. Mul-luse aasta tōderatonna lehe pawiljon oli mingisugune koluduga kast, — mōned nal-jahambad kutsusid jēda tōllawestiks, mis pidi tōderatondlist poliitikat iseloomusta-ma. Tānawusel näituse oli tal ka „pa-wiljon“: kepp pīsti ja tept kühjes laud teat-awad pealkirjaga. Suuremale osale näi-tusel kühjatest jēi see „pawiljon“ tēhelepa-nemata.

„Postimehe“ Pärnu jaba pawiljon oli pilakelalise ja põhjata lītōripudeli kuju-line, mis seisis nelja posti otjas. Kui ar-wesje wōtame asjaolud: iihelt poolt jēda, et „Postimehe“ jaba toimetaja „karjlane“ on ja nagu meie „karjlane“ enamasti tōit, kes heameelega nāeks, et pudelist wā-

jatallamine jūnniks põhja kaudu (jooljeb ennemalt tühjaks) ja teiselt poolt jēda, et Pärnu rahwaraatonna tōigejt neli isitit ongi, — saame ka wāga kergesti aru, mida selle pawiljoni kujuga: põhjata pudel ja neli posti, kujutaba taheti.

Näitusele kühjaid imestas asjaolu, et selle „pudelpawiljoni“ auhiind oli mārā-tud, nagu jēda wāstais etifelt „pawiljoni“ posti kühjes kuulutas ja millest ihegi „Pos-timehe“ jaba raswaste tēhtedega oma paa-risaja arwulise lugejate ringkonnale teada andis. Pārast aga, kui endine „Postime-he“ jaba toimetaja hra Karro ihe naiste-rahwa jaatel näituse biroos kās kaeba-mas, et praegune jaba toimetaja J. Eller-mann on selle auhinna omauolilist omats kinnistanud, tuli wālja, et see ka tōepoolst nii on, jelt auhiind oli mārā-tud pr. Laane trititōja trititōdōde eest, misju-gusest wāljapanetud olid „pudelpawiljo-nis“ wāljapanud.

Karja osakonda tuleb Pärnu näituse hītige osakonnaks pidada. Pōit, mis jellel alal huiwitaib, oli stia wāljapanud. Kont-rollandmed Eesti maatarja kōhta olid tōr-gele ülespandud.

Goopis teistjūgune meeolu walitjes musta-walget kirja karja meeste jēas. Kontrollandmed jelle karja kōhta puudusid tēistki. Selbi küh, et neel näituse biroos karja akti wahel olla, kuid kes neib sinna küh waatama lāks.

Musta-walget kirja karjalogud olid tōit mōijate, nagu: Mudru, Sanga, Jānes-jelja j. t omad, kuna põllumeheid nāhtawas-ti on otjusele jōndnud, et musta-walget kirja kari nende kari ifla ei ole.

Peeter Pähkel.

Majandusline elu.

Kaks wõiklejat Reel- ja Ida-Euroopa suurtööstuses.

Almasõja rahulik jatkamine.

Austria tsitaadibemoonraatide peahääl-
kandja „Arbeiter-Beitug“ kirjeldab kahte
suurt ühikut, kes walitsewat Reel- ja Ida-
Euroopa tähtsamaid kaevanduspiirkondasid
ja neist lähedas rippuvusiühetes olemaid
tööstusalasid. Üks ühistustest on Saksa, tei-
ne Prantluse oma. Mõlemad wõiklewad
leppimata lõpuliku üliwõimse päraist. Mõ-
lemate wõikleus on werise sõja „rahulik“
jatkamine.

Prantluse ühikuse afutaja on Prantluse
kõnari. Schneider. Waremalt tegutses
ta töösturina ainuüksi Prantlusmaal, alles
Schneider-Creuzot nimelise firma omanik.
Nii Prantlusmaa sõja järele Eljas-Rothrin-
gi suurtööstuslikud ettevõtted rehvireeris
ja neid Prantluse kapitalistidele jagas,
ostas Schneider hästi oma kogu tähele pan-
na. Selle järele hakkas ta teise Gerfulese
wõikli kuldinast Reel- ja Ida-Euroopa suur-
tööstuse näol pühidma. Ta algas Austria-
Ungari monarkia langemisel. Siis murel-
ses ta omale pääsu „Austria kaevandused ja
rauatehased“ nimelise ettevõttesse, millele
kuulud jumbid kaevandused ning raud- ja
terasetehased Lejeheni tööstuspiirkonnas.
Sõrgimine jama oli Etoda tehaste ostmise,
mis Elhehi tööstusafutuste seas kõige kuul-
samad. Mõni kuu hiljem hantlis ta Auston-
Bramovskit uueaegse masinatehase. Alles
niiid algas ta oma kaevanduste keskendus-
tööd. Et ta oma kapitalist ei jatkunud, siis
pidi ta teiste Prantluse suurtööstuslike-
ga liituma. Ta sõlmis 1920. a. juhtide kahe
Prantluse suurtööstusega, Credit Lyonnais' ja
Union Parisienne'iga. Ühtlasi teeb ta äri-
lepingu Empain-rühmaga, kes tegutses
eeskätt raudtee-ehituseetevõtete alal. Ühes
nende härradega ajutas oma äripanga
„Union européenne industrielle et finan-
cière“. Selle panga kaudu osteti ühes Reel-
ja Ida-Euroopa ettevõttes teise järele af-
fiatid. Järelat 1920.—23. osteti jee teel
tähtsaj Elhehi kaevandused, muu seas
Prantluse kaevandused ja Sradega-Kralowé
terasetehased Praaga lähedal.

Schneider-Creuzot ühikuse muretses oma-
le ühtlasi määratva mõju suuremas Elhehi
panga ettevõttes. Jitnosõnena pangas.
Selle järele osteti Wäriüh-Ditronis hulf
mäetööstust ja raudteehaseid. Wähema
kui kahe aasta jooksul oli Prantluse kapita-
listlik ühikuse üheainja mehe juhatusel all
suure oja Wõami kaevandus-ettevõtetele ja
valmistatava tööstuse afutustele oma alla
wõtnud. Samal ajal töötas Schneider teis-
teki lähenenud Austria-Ungari ajades.
Edasi tungis ta 1919. a. Ulem-Sileesia-
ostes Gula-Dancowaveri tehase ja hulf teisi
suuremaid ettevõtteid, Ulem-Sileesia-
wils

tee Ungari. Suurem tegu oli jiiin affiati-
osamine üldises krediti pangas, mis on Un-
gari parem pangatööstus. Ühtlasi kirju-
tas ta alla lepingule, mis andis talle mo-
nopooli Budapesti sadamaehituste peale.
Samal wiisil wõitis ta pinda Wõma-Glaa-
wias, muretsedes enesele määratva koha
„Gaiße générale d'Épargne Croate's“. Hu-
meenias on „Société franco roumaine de
matériels de chemin de fer“ samuti tema
käsitada. Selle järele oli wallustate jatta-
mine teistes Balkani riikides kerge asi.
Poolale muretses Schneider Wene maistu
wõiklemitse ajal sõjariistu. Nii afutab ta
1919. a. ka Poola ofaühikuse sõjatarwete
murettumiseks ühes Inglise firma Widens-
iga. See tegevus ei takistanud aga teda
oma seisuorra kindlustamise eest Wene-
maalgi hoolitsemast. 1922. a. jaan. mo-
dustatu Wene kaevandus, tööstus ja fi-
nansühikuse, mille juuremats affiatiidiks
jai Schneider-Creuzot firma. Nii on üts-
ainus mees oma kätte wõtnud 80 ettevõtet
Prantlusmaal ning Reel- ja Ida-Euroopas.

Siinnes efines kõnari Schneider-
riga. Tema ühikuse põhjened perefondlikul
pärandusel. Stinnejst ja tema tegevusest
on warem juba ühtlasi kirjeldatud,
jellep. olgur ainult tähenatud, et nende ühe-
kidega, mida Saksa walitus maksis kolu-
tingi ja Lugemburgi töösturitele kuluks
nende rehvireeritud ettevõtete eest, pidid
nad uut ettevõtteetevõtet Reel- ja Ida-Eu-
roopas algama. Stinnes pääsis kriisaja ja
paberraha rohke kaudu ning Saksa riigi-
panga ja raudteede walimkapoliitika kaudu
Schneiderile järele. Prantluse tööstuse
wälgatöösturid jiid koiu jama ajal kui
Saksa wälgatöösturid suurenesid kunstlikult
alanatud wälgatöösturide töttu. Eftets
moobustas Stinnes Rhein-Elbe ühikuse.
Selle järele ostis ta Alpine Montan-ühi-
kuse, mis on Austria juurest tööstusühikuse.
Ungaris on Nina Morany jöetöösturid
ja terasetehased, Schlad-Weißkoni masina-
tehased ja Graug-Danubiusi laewatehased
tema järelewalwe all. Elhehi-Slonaffias
walitseb ta Wiffowiki ja teisi mäetööstus-
dusi ja tööstusafutusi.

Suurtööstus sejab suurte rahwuswähe-
liste ühtluste tähe all, nende eesotsas on
kaks wõimjat tööstuskingat. Nii jee
arenemine edasi kestab, ei wõi refultaadil
üle kahewähe olla. Wõitlus näitab, kes
esimeseks saab. Seafstegemistühimuse on
teadatal määrat jellest kühimusest rippum.
Prantluse suurtööstus kühub heafstegemis-
kühimuse abil Saksa tööstust oma kätte saa-
da, kuma Inglisemaa rahutult jeeb arene-
mistähtu jälgi. (E.N.)

Põllumajandus.

Wiru maakonna põllumajandus- ja tööstusnäitus.

Alates 15. — 17. sept.

Alma ilma töttu õnnestus näitus hästi.
Sa üldine kord näitusel ei jätanud midagi
lopmida.

Kolmel päewal käis üle 5.000 inimese
pääsetähedega näitusel, peale jelle hulf
looliköplasti.

Sisse tuli üle 300.000 marga.
Searalist huwi pakkusid waatajale Gesti
seemnetööstuse ühikuse poolt wälgapandud
Reid waatajaid põllumehe- hooliga ja päri-
jid nende kashu rohkesti ja mädanemise
wastu seismise üle wälgapanijalt teateid.

Kartuli fortidid oli 28 selli wälja pan-
dud.

Sama palju huwi aratatsid ka mitmet
tõugu

sead.

G. Wöfleri poolt wälja pandud suur walget
tõugu Inglise kuli „Boy of Walton“, jün-
dinud 10. oktoobril 1922., jai I. auhinna —
hõbeauraha.

G. Wöfleri poolt wälgapandud Porckshire

Elises lehes oli põllumajanduse all too-
tus kirjutatud „Weel Pärnu näitusel“ ja
„Wiru maakonna põllumajandus- ja töös-
tusnäitus“ murdmise juures jegamini pai-
gutatud, millepärast need kirjutatud täna-
ses lehes uuesti ära toome.

tult, Ida-Preisimaalt toodud; jündinud 8.
märtil 1922., jai III. auhinna — pronks-
auraha.

G. Wöfleri poolt wälgapandud Porckshire
emis „Ella nr. 1“, Ida-Preisimaalt toodud;
jünd. 18. oktoobril 1921., jai II. auhinna —
hõbeauraha.

G. Wöfleri poolt wälgapandud suun.
Inglise walge emis „Gebaldi“ ühes pör-
kastega. Toodud Sakhamaal 1923. a., jün-
dinud 20. juulil 1922., pörjad jündinud 28.
juulil 1923.; suun Inglise walge emis
„Kamtru Gylti th. 9“. Toodud Inglise-
maal 1923., jündinud 11. augustil 1921.,
pörjad jündinud 5. juulil 1923. a. Kogu
jai I. auhinna — kuldauraha.

H. Saar, Kadast — Porckshire emis 14.
pörjaga.

Weel kord Pärnu näituselt.

Meile kirjutatasse: Onnetu suwe peale
waatamata, mida põllumees käesolewal
aastal läbi peab elama, on tema siiski suut-
nud mõndagi ära teha.

Mitmetes maakondades on põlluma-
janduslikud näitused korraldatud, ülesand-
mine ja nendeist osatöötamine eelmiste aastat-
tega wõrrele on kõikepidi elawam olnud.
Põllu-, karjasaaduste, kariloomade ja ho-
buste ofafonnad on jelles kõige selgemat
leeki tõnelnud

Ühte ei saa aga ära unustada, mis meile
põllumehe seisuohalt waadates praegusel
ajal isearanis tähtsat osa etendab, kuid jiiin
uustatav abijü uustatav uustatav
ja uustatav uustatav uustatav uustatav

Spaats, kes mõddalainud aastal Pärnu
näitusel käis, teab, et seal ühtegi harja-
looma ei olnud. Käesolewal aastal oli
kiil ülesandmisi, kuid wälgapandud jiid
ära. Paistab wälja, nagu Pärnumaal figu
ei oleks. Meie teame aga, et jiiin on ajus-
tatud töu-figade lawad, kuhu paigutatud
kalid ja meie oludele kohajad jee-tõud.

Enne Pärnu näitust röömustas juur
hult põllumehe, et omas maakonnalinnas
saawad käesolewal aastal häid figu näha
ja mõnelgi õnnestab ehk omale nendeist
pörjaid tellida. Kõik jai aga unistuseks,
meie aumäärst figade fugalawa omanitub
jättid jortfhtred näitusele wälgatoomata
ning jellest huiwatatud põllumees läts pettu-
milt koiu tagasi. Harwa on põllumees
käesolewal aastal maakonnalinnas käinud
just halwade teede ja aja puudusel, weel
wähem jattub temal aega maad mõdda
ringi jöita ning nimetatud figu üles otjida.

See on tõesti liig filmawereffus mees-
te poolt, kes tunnistawad endid Gesti si-
gade lastatuse jelti huiwide eesotsas kaja-
tels. J. L.

Turu teated.

Pärnu turg 18. septembril.

Maamehi turul testmiste.

Seinaturg: turul heinu rohkesti;
küsitakse ristihena puudast 80—90 marka,
mehakeina puudast 50—60 m., sookeina
puudast 30—40 margani.

Wijaturg: ruffijahu mõned puu-
dad; küsitakse 290—300 m. puudast.

Pimafasidust turg: küsitakse
lauawõti naelast 85—90 m., kõõgipõti nae-
last 70—75 m., rööfapiima toop 13 mtf.,
hapupiima toop 8 m., kohupiima nael 9—
10 m., hapukoore toobist 65—70 marka,
rööfakoore toobist 60 m., koduwalmistatud
juustu naelast 40—45 m., wabrikjuustu
naelast 55—60 marka.

Suurtöösturite kauplemine kõi-
ge elawam; kartulid eelmisteist päewadest
turul wähem; küsitakse wafawõiti 270—300
margani waff, toobiwõiti 6—7 margani
toop, porgandid 5 m. kimp, kaalid 10—
20 margani tiiff, sibulad 30 m. toop, redi-
jed 7 m. kimp, petersillid 50 penni tiiff,
peedid 2—5 m. tiiff.

Kawijaturul kauplemine elaw,
isearanis rohkesti herneid müügil; küsitakse
herne toobist 10 m., kaunade wiifi 15 m.
fada, oad kaunade wiifi 8 m. kimp, toobi-
wiifi 12 marka toop. Wärsked kurgid 5—
30 m. tiiff, kilekapsad 15—13 m. pea,
kapsad 25—40 m. pea.

Marju müügil wähe, küsitakse: hiberberi
toobist 30—35 m., sõtra toobist 18 m., poh-
lafaid kaunis rohkesti 7 m. toop, õunad
1—5 margani tiiff, toobiwõiti 8—10 mtf.
toop, Pirse wähe, küsitakse 100 m. too-
bist.

Kalaturg: wärsked hawid 20—28
m. nael, särjed 15 m. nael, ahwenad 18 m.
nael, kuitetad angerjad 25—95 m. tiiff,
rämids 6—7 m. kumme, wimmad 15—20
m. paar. Üldiselt kalaturg waene.

Rihaturg: liha ainult laudadel
müügil; küsitakse sealiha naelast 40—45
m., loomaliha 18—25 m. nael; haff-liha
25 m. nael, wafikalaha 20—25 m. nael,
lamdaliha 22—25 margani nael. Tapetud
kanad 60—80 m. tiiff. Sapient.

Wõru turg 17. septembril.

Maanimesi turul rohkesti. Kauplemi-
ne on testmine ning jiiinib peasajaliitli
puudatja ja aiafaadustega.

Terawõlja turul testmiste. Ruffijahu
maksis 290—300 mtf., kaerad 220—250 mtf.,
orad 235—240 mtf., oratagid 260—265 mtf.
puud, oratagid 15—18 mtf. nael, kruubi

toop 18—24 mtf., niipulid 230—450 mtf.
puud.

Uusi kartulid on turul rohkesti, kuid ost-
jaid leidub wähe; hind piifib pea endisena.
Wärsked punased 340—350 mtf. waff ehk
105—115 mtf. mõõt, walged wafajased 250
kuni 260 mtf. waff ehk 80—100 mtf. mõõt;
toobiwõiti 9—12 mtf. toop.

Wiaawija poolest turg rikkalik. Porgandi
kimp 5—6 mtf., peedid 2—5 mtf. tiiff, kurgid
10—15 mtf. tiiff suuruje järele, redijed 5—6
mtf. kimp, hernekaunade toop 10—15 mtf.,
oafamade toop 6—7 mtf., kaalid 5—8 mtf.
tiiff, sibulad 25 mtf. toop, kappapea 12—18
mtf. tiiff, kilekapsad 15—20 mtf. pea.

Pimafasidusi turul isearanis rohkesti.
Kõõgipõti 70—75 mtf. nael, lauawõti 75—85
mtf. nael, piimatoop 12—13 mtf., hapupiima
toop 5—6 mtf., kohupiima nael 11—12 mtf.,
hapukoore toop 70—75 marka.

Ranamunad maksid 11—13 mtf. paar,
meji 75—80 mtf. nael, elusad kanad 90—100
mtf. tiiff, elusad noored kured 40—80 mtf.
tiiff, elusad pardid 120 mtf. tiiff, tapetud ka-
nad 80—120 mtf. tiiff, elusad peapdrjad
300—1000 mtf. tiiff, lamdad 600—900 mtf.
tiiff, jened 18—22 mtf. toop.

Seina- ning puuturg hakkab ffigiste tule-
fuga tuntatult suurenema. Wafakeinad 55
kuni 60 mtf. puud, põllukeinad 80—85 mtf.
puud. Gaawapuu koorem 350—400 mtf.,
kafepuu koorem 500—550 mtf.

Marjade poolest turg testmine. Lifer-
berid 20—25 mtf., punased sõtrad 12—15 mtf.,
mustad sõtrad 35—40 mtf., palutad 10—12
mtf. toop.

Puudatja poolest hooaja tulekul turg kau-
nis rikkalik. Pirnid 12—13 mtf. toop, plo-
mid 35 mtf. toop, kirid 60—80 mtf. toop,
paradiisi õunad 25 mtf. toop, õunad 10 mtf.
toop, ehk 2—3 mtf. tiiff, päfflid 10—12 mtf.
klaafitaks.

Sealiha seaditi 38—40 mtf., naelawõiti
40—50 mtf. nael, seapeff 50—55 mtf., juutis-
fint 50—55 mtf., julatatud searaw 60 mtf.,
julatamata searaw 55 mtf. nael. Wooma-
liha juupi jooks 18—22 mtf., prae jooks 24
kuni 28 mtf., wafikalaha 17—19 mtf., lamda-
liha 20—25 mtf., wörsid 30—60 mtf. nael.

Suurtöösturid poodides piifib endisena;
naela hind 25—27 mtf. Seis 7½—8 mtf.,
peenleib 15 mtf. ning jai 17—20 mtf. nael;
petrooleum 7½—8 mtf., keeringad 13—18
mtf., räimjed 8—13 mtf., kilyd 11—15 mtf.
nael. Sesfa.

Kurid.

Kallima hõrje kurisepel.

19. sept. 1923. a.

Waluuta	Tõhtud	Õstjad	Müüjad
1 dollar	347½	346.—	347½
1 naelsterling	—	1573.—	1580.—
1 milj. Saksa m.	—	—	250
100 Soome mtf.	—	918½	933½
100 Rootsi fr.	—	9200.—	9250.—
100 Daani fr.	—	6235.—	6335.—
100 Prantl. fr.	—	1995.—	2025.—
100 Holl. guld.	—	13610.—	13710.—
100 Läti rbl.	—	133.65	137.15
100 Tsh.-Slov. fr.	—	1045.—	1075.—
1 kulb rubla	—	170.—	—
100 Itaalia liri	—	1470.—	1550.—
100 Helweef. fr.	—	6175.—	6225.—
Obligatsioonid:			
G. W. wõidulaen	—	100.—	113.—

Kirjalähetused.

Gein. Mälestusjamba kirjeldus jai wälja,
jett et warem mujalt kirjelduse jaine.
Müudaja. Jookswa materjaali rohke ja
tungawa ruumipuuuse töttu peab Seie kirjutus
„Edukuun“ awaldamata jääma.

Wäljaandja Kirjastuse Ojastühis „Raja“.
Wastutaw toimetaja A. Tupits.

Müüakse

föjandw töttusladudes, S. Patarei uul. nr. 13 juust.
nalisel enampakkumisel 26-mal septembril j. a. kella 10
ajal hommitul 5884 Hlogrammi kalatõnferwe ja
623 Hlogrammi jardiine. Nii kalatõnferwid kui la
jardiinid on täiesti head. Wähemaid teateid müümise
üle ning proowe näha wõib saada kunni müümiseni
ladude karkileks, S. Patarei uul. nr. 13.

J. Raus,
Sw. töttusladu waltkeja.
Ernemann,
Raamatupidaja.

Katre ühispiimatalituses

wõtab „Raja“ ja „Tea-
taja“ tellimisi wastu ja
müüb ühtlaid numbrid
hr. Joh. Ratto,
piimatalituse juhataja.

Paluperi wallas

wõtab „Raja“ ja „Teataja“
tellimisi wastu herja J. Eit.

